

בס"ד. משיחות ש"פ בא, ד' שבט ה'תנש"א.

הענינים דקרבן פסח (הציווי והעשי' בפועל) עד לאכילתו (ב"ליל שימורים .. להוציאם מארץ מצרים"6) באופן ד"מתניכם חגורים וגו'"7, "מזומנים לדרך"8.

ועאכו"כ בהפסוקים שבהם מדובר אודות היציאה ממצרים – "ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה"9, "ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים וגו' הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם"10.

ועד"ז בסיום הפרשה שבה מדובר אודות מצות תפילין הקשורה עם הזכרון דיצי"מ – "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים וגו'"11, "והי' לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך וגו' כי בחוזה יד הוציאנו ה' ממצרים"12, "יצי"מ תהי' לך לאות .. שתכתוב פרשיות הללו ותקשרם בראש ובזרוע"13.

ב. ויש לבאר השייכות דתוכן הפרשה לשם הפרשה (כידוע14 ששם הפרשה מורה על תוכן הפרשה כולה) – "בא אל פרעה"15:

"בא אל פרעה" מדגיש התוקף דפרעה – שלכן, צריך משה לבוא

(6) יב, מב.

(7) שם, יא.

(8) פרש"י עה"פ.

(9) שם, לו.

(10) שם, מא"נא.

(11) יג, ג.

(12) שם, ט"טז.

(13) פרש"י שם, ט.

(14) ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך. ועוד.

(15) כן שמה – "בא אל פרעה" (ולא "בא" (תס) – ברמב"ם סדר תפלות כל השנה (בסוף ספר אהבה). ובאבודרהם בסדר הפרשיות וההפטורות.

הוסיפו לשאול ממצרים, ואז נתנו להם "אף מה שלא היו שואלים מהם".

א. ענינה המיוחד של פרשת בא ביחס לשאר הפרשיות השייכות לצי"מ (שמות וארא ובשלח) – שבשאר הפרשיות מדובר אודות ההכנה לצי"מ (שמות וארא) ואודות הענינים שהיו לאחר (ובהמשך ל) יצי"מ (בשלח), ואילו בפרשת בא היא היציאה ממצרים עצמה.

ובפרטיות יותר:

גם בהתחלת הפרשה (לפני היציאה ממצרים, שהי' צורך בשלש מכות נוספות עד שפרעה הסכים לשלח את בני" מודגשת היציאה ממצרים יותר מבפרשיות שלפני"ז – ש"עבדי פרעה" אמרו כבר "שלח" את האנשים ויעבדו את ה' אלקיהם"2.

ומודגש יותר בהמשך הפרשה שבה מדובר אודות פעולותיהם של בני" בשייכות לצי"מ3 – "דבר4 נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים"5, וכן פרטי

(1) יו"ד, ז.

(2) משא"כ במכות שלפני"ז, כולל גם מכת כנים, שאף שאמרו "אצבע אלקים היא" (וארא ח, טו), לא אמרו לפרעה שצריכים לשלח את בני" ממצרים.

(3) כולל גם דברי משה שהוסיף פרטים באופן היציאה ממצרים – "בנערינו ובזקנינו ולך בבנינו ובבנותינו בצאנו ובבקרנו ולך וגו' וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה" (יו"ד, ט"כו).

(4) יא, ב"ג.

(5) נוסף על מ"ש לאח"ז (יב, לה) "ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים גו' וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום* וינצלו את מצרים".

(* ובפרש"י: "אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם. אתה אומר אחד טול שנים ולך" – דיש לומר שהכרחו של רש"י הוא מזה שבהמשך להציווי דבר נא באזני העם וישאלו ממצרים" נאמר כבר "ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים", שמה משמע שקיימו הציווי מיד (לפני מכת בכורות), ובצאתם ממצרים

בפרשת תפילין כתיב²⁰ "והי' כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני וגו'", ומפרש רש"י²¹ "יש מרבותינו²² שלמדו מכאן שלא קדשו בכורות הנולדים במדבר, והאומר שקדשו מפרש ביאה זו לומר אם תקיימוהו במדבר תזכו ליכנס לארץ ותקיימוהו שם". ועד"ז בנוגע להחיוב ותפילין – שלכמה דעות²³ לא היתה מצות תפילין נהגת במדבר, כי אם, לאחר הכניסה לארץ, וגם להדעות שמצות תפילין היתה נהגת גם במדבר – עיקרה ושלימותה לאחר הכניסה לארץ²⁴, ולא עוד אלא שקיומה במדבר הוא בשביל קיומה לאחר הכניסה לארץ, כדרשת חז"ל²⁵ "ביאה דכתב רחמנא גבי תפילין ופטר חמור . . מבעי ל' לכדתנא דבי ר' ישמעאל עשה מצוה זו שבשבילה תכנס לארץ", שאז יהי' הקיום דמצות תפילין בשלימות²⁶.

כלומר: סיום וגמר הפרשה דיציאת מצרים הוא במצות תפילין הקשורה עם הכניסה לארץ – כיון שהכוונה והתכלית דיציאת מצרים היא הכניסה לארץ²⁷, כמ"ש "אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני וגו' ארץ זבת

אלי"ו¹⁶ ולהתרות בו¹⁷ "עד מתי מאנת לענת מפני גו' כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר וגו'"¹⁸.

ובפרט ע"פ מ"ש רש"י בפירוש "עד מתי מאנת לענות מפני", "כתרגומו לאתכנעא, והוא מגזרת עני, מאנת להיות עני ושפל מפני" – שבזה מודגש התוקף דפרעה (היפך ההכנעה) כלפי הקב"ה, כביכול, "כה אמר ה' . . מאנת להיות עני ושפל מפני".

וצריך להבין: מהו הטעם שהפרשה שתכונה היציאה ממצרים ע"י השבירה דמצרים (התוכן דעשר המכות) – נקראת בשם "בא אל פרעה"¹⁹ שמדגיש התוקף דמצרים?

ובסגנון אחר קצת: לכאורה היתה חלוקת הפרשיות צריכה להיות באופן שהיציאה ממצרים תהי' בפרשה ב"פ"ע, כלומר, שג' המכות האחרונות יהיו בפרשה שלפני"ז (ביחד עם שאר המכות), והפרשה שלאח"ז תתחיל בהכנות דבני' להיציאה ממצרים, ויציאתם ממצרים בפועל. ומהו הטעם דחלוקת הפרשיות באופן שגם בפרשה דיציאת מצרים מדובר אודות (מצב שיש צורך לבטל) התוקף דפרעה – "בא אל פרעה" "והתרה בו" (המשך וסיום המכות), ולא עוד אלא שכל הפרשה דיציאת מצרים נקראת (ע"ש המצב ד) "בא אל פרעה"?

ג. ובהדגשה יתירה – בנוגע לסיום הפרשה ע"ד מצות תפילין:

(20) יג, ה"א.
 (21) שם, יא.
 (22) בכורות ד, ב ואילך.
 (23) פרטי הדעות והשקו"ט בזה – ראה תו"ש פרשתנו ח"ב ע' רמט. וש"נ.
 (24) שהרי גם להדעות שהניחו תפילין במדבר – היו בהם רק ב' פרשיות (קדש והי' כי יביאך בלבד, כי הפרשיות שמע והי' אם שמוע נאמרו בסוף שנת הארבעים. ועצ"ע.
 (25) קידושין לו, סע"ב.
 (26) כלשון רש"י בנוגע לקדושת בכורות: "ותקיימוהו שם".
 (27) ויומתק יתר ע"פ מ"ש "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים" (ר"פ מסעי), "מסעי" לשון רבים, אף שהיציאה מארץ מצרים הוא רק בניסיעה ראשונה שנסעו מרעמסס לסוכות – כיוון שהתכלית דיציאת מצרים היא הכניסה לארץ, נחשבים שאר המסעות עד הכניסה לארץ כחלק מיציאת מצרים (ראה לקו"ת מסעי פח, ג ואילך).

(16) משא"כ לאחר מכת בכורות הלך פרעה אל משה – ויקם פרעה גו' ויקרא למשה, "שהי' מחזר על פתחי העיר וצועק היכן משה שריו" (יב, ל"א ובפרש"י). וראה לקמן ס"ד.
 (17) כפירוש רש"י: "ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה", "והתרה בו" (וראה לקמן הערה 39).
 (18) יו"ד, ג"ד.
 (19) ובפרט ש"בא אל פרעה" הוא היפך היציאה ממצרים.

פרעה מבעי לי, מאי בא, אלא דעייל לי קב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא דכמה דרגין משתלשלין מני, ומאן איהו רזא דתנין הגדול, ומשה דחיל מני לא קריב אלא לגבי אינון יאורין ואינון דרגין דילי. . . כיון דחמא קב"ה דדחיל משה. . . אמר קב"ה הנני עליך פרעה מלך מצרים התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו³⁵, וקב"ה אצטריך לאגחא בי קרבא ולא אחרא, כמה דאת אמרת אני ה'".

כלומר: פרעה הוא שרש ומקור הקליפות, "התנין הגדול", אשר, התוקף שלו הוא עד כדי כך שאפילו משה הי' ירא ממנו³⁶, ולכן לא אמר לו הקב"ה "לך אל פרעה" (שילך לבדו), אלא "בא אל פרעה", שיבוא יחד עמו (עם הקב"ה) אל פרעה, והקב"ה מכניסו עמו אל פרעה בשביל להלחם עמו ("לאגחא בי קרבא") ולבטלו מכל וכל³⁷.

ויש לבאר הטעם שהזהר מפרש פירוש זה על הפסוק "בא אל פרעה" שבהתחלת פרשתנו, ולא על הפסוק "בא אל פרעה" שנאמר לפני' בפרשת וארא³⁸:

(35) יחזקאל כט, ג.

(36) ראה גם לקו"ת צו ח, ג-ד.

(37) והטעם ש"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה" – כיון שנתחך אלקים לפרעה, "שופט ורודה לרדותו במכות ויסורין" (וארא ז, א ובפרש"י), היינו, שהכח לשבור ולבטל הקליפה, שאין זה אלא ביכולת הקב"ה ("אני ולא אחר") – ניתן למשה (ראה לקו"ש חט"ז ע' 74 ואילך. וש"י).

(38) בהתחלת הציווי ע"ד הדיבור לפרעה – "בא דבר אל פרעה מלך מצרים וישלח את בני ישראל מארצו" (ו, יא); בהתראה על מכת צפרדע – "בא אל פרעה ואמרת אליו גוי הנני נוגף את כל גבולך בצפרדעים" (ז, כ"ב); ובהתראה על מכת ערוב – "בא אל פרעה ודברת אליו כה אמר ה' גוי הנני יד ה' הוי' במקנך גוי דבר כבוד מאד" (ט, א-ג). משא"כ בשאר המכות – "לך אל פרעה" (ז, טו), "התייצב לפני פרעה" (ח, טז, ט, יג). וצ"ע הטעם ע"ז דוקא (וראה בחיי שבשוה"ג להערה 44).

חלב ודבש"²⁸, "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וגו' והבאתי אתכם אל הארץ וגו'".²⁹

וצריך להבין:

היציאה ממצרים בפרשת בא (נוסף על היותה בפרשה שבשמה מודגש התוקף דפרעה) היא רק השלב הראשון ביצי"מ – הנסיעה מרעמסס לסוכות. וכמודגש בהמשך סיפור יצי"מ בפרשה שלאח"ז: "ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים גו' פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה"³⁰, היינו, שגם לאחר שכבר יצאו מצרים היתה אפשרות שישובו למצרים; וגמר היציאה ממצרים הי' בקריעת ים סוף, כש"וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים"³¹ – שאז בטלה אימת מצרים מבני"י³².

וצריך ביאור: מהו הטעם שמצות תפילין הקשורה עם הכוונה והתכלית (תכלית השלימות) דיצי"מ בהכניסה לארץ, נכתבה (א) מיד לאחר השלב הראשון דיצי"מ, לפני המשך וגמר יצי"מ בפרשת בשלח, (ב) ועיקר: בסיומה של פרשה שבשמה מודגש התוקף דפרעה (היפך דיצי"מ) – "בא אל פרעה"?

ד. ויש לבאר זה בהקדם דברי הזהר³³ בפירוש הכתוב "בא אל פרעה" שבהתחלת פרשתנו³⁴:

"מה כתיב בא אל פרעה, לך אל

(28) שמות ג, יז.

(29) וארא ו, רח.

(30) ר"פ בשלח.

(31) שם יד, ל ובפרש"י.

(32) ראה לקו"ש ח"ג ע' 878. ח"ז ע' 270.

חכ"ב ע' 34.

(33) שבו מודגש יותר האור (זהר – מלשון אור, כמ"ש והמשכילים זיהירו כזהר הרקיע) ד"תורה אור" בתכלית הגילוי.

(34) זח"ב לד, א.

מספיק לילך אליו ולפגשו כש"יוצא המימה"⁴³ (וכיו"ב), אלא צריך לבוא לביתו⁴⁴, לארמון המלך, ובארמון המלך גופא בחדרים הפנימיים (חדרים לפנים מחדרים) שבארמון המלך, ששם עיקר דירתו (הקביעות והתוקף שלו), ועי"ז שנעשה השבירה והביטול בארמון המלך ובחדרים הפנימיים שבו, מתבטל הקביעות והתוקף שלו, עיקר מציאותו, ובדרך ממילא מתבטלים שאר הענינים הטפלים⁴⁵.

[וענין זה מודגש גם בהשבירה והביטול בפועל (במכת בכורות) – "ויקם פרעה לילה (ולא כדרך המלכים בשלש שעות ביום) הוא וכל עבדיו (הוא תחלה ואח"כ עבדיו מלמד שהי' הוא

בפרשת וארא נאמר "בא אל פרעה" כהקדמה להדיבור לפרעה ("בא אל פרעה ודברת אליו"), "בא אל פרעה ואמרת אליו"), משא"כ בהתחלת פרשתנו נאמר "בא אל פרעה" [לא בתור הקדמה להדיבור לפרעה, שהרי לא נאמר בהמשך הכתוב "ודברת אליו" וכיו"ב, אלא] כענין בפ"ע: "ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה", ותו לא³⁹.

ועל זה מבאר בזהר הפירוש ד"בא אל פרעה" (כאן) כענין בפ"ע – "דעייל לי קב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא .. לאגחא בי קרבא" – "בא אל פרעה" בשביל לפעול בו שבירה וביטול. ובלשון הכתוב: "למען שתי אותותי אלה בקרבו .. את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בס'⁴⁰

ועפ"ז יש לבאר הדיוק ד"עייל לי קב"ה אדרין בתר אדרין" (חדרים לפנים מחדרים)⁴¹ – כי, השבירה והביטול דפרעה צ"ל במקום שבו הוא עיקר הקביעות והתוקף שלו⁴², ולכן, לא

קבוע כמחצה על מחצה דמי, מ"מ, אותו שמתגיייר ה"ה פורש מהם, וכל דפריש מרובא קפריש ומותרים מיד" (לבוש לש"ע אה"ע ס"ד ס"ו).

(43) ככהתראה על מכת דם (ז, טו) ומכת ערוב (ח, טז). וראה שוה"ג להערה הבאה.

(44) ראה בעה"ט ריש פרשתנו: "כשהי' אומר לו לבוא לביתו, הי' אומר לו בא, וכשהי' אומר לו לילך אליו המימה הי' אומר לו לך". ובחיי שם: "ענין בא אל פרעה .. שיכנס בהיכלו (ביתו) .. להורות על ענישו וגאוותו וגאונו כי הי' מתגאה .. בהיכלו, והוא שכתוב ויבוא אל ביתו, יאמר, כי מצד שנכנס להיכלו ונתגאה בו הי' בו לדברי משה ולא שת לבו גם לזאת .. משם (מביתו) באו אליו כל המכות ההם".

(45) ויש לומר, שאצל בנינו מודגש יותר ביטול הענינים הטפלים להענין העיקרי, כמו ביטול ברוב** כיון שאצלם אין צורך בשיעור מסויים, אלא מספיק (רוב ב) כל שהוא (שלא ניתנו השיעורין אלא לישראל בלבד (רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"י)).

(* ועפ"ז מבאר סדר ההתראות על כל שלש מכות. דצ"ד עדיש באח"ב (שתיים בהתראה והשלישית שלא בהתראה), ששתי ההתראות שבכל חלוקה, הראשונה היתה על היאור (הנה יוצא המימה) והשני' בהיכלו (ב"א אל פרעה), דם על היאור וצפרדע בהיכלו. ערוב על היאור ודבר בהיכלו, ברד על היאור וארבה בהיכלו – דכיון שהי' מתגאה בשניהם, ביאורו ובהיכלו. "על כן היו ההתראות כולן מתוך יאורו והיכלו ומהם משפסו כו".

(**) להעיר המשקו"ט בדין ביטול ברוב בבנינו (ראה שד"ח כח דף ע' 3216 ואילך, ושו"ט).

(39) ומטעם זה הוצרך רש"י להוסיף ביאור בפשוטו של מקרא – "בא אל פרעה והתרה בו", כיון שבפסוק נאמר רק "בא אל פרעה", ותו לא (ראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 57 ואילך, ושו"ט).

(40) ולהעיר גם מ"מ"ש בפסוקים שלפנ"ז (וארא ז, ה) "וידעו מצרים* כי אני ה'" – "וידעו" הוא גם מלשון שבירה, כמו "וידע (תבר) בהם את אנשי סוכות" (שופטים ח, טז ובפרש"י) – תו"א וארא נו, א. ובכ"מ.

(41) פי' דרך אמת.

(42) ובסגנון ההלכה: "קבוע לא בטל" (ראה כתובות טו, א). – ולהעיר, שאף שעיקר דין קביעות שיין בישראל דוקא (מצד שייכותם להקב"ה ותורתו), כיון שהקביעות האמיתית היא בקדושה דוקא, הי' נשתלשל גם באוה"ע, שמצינו אצלם חילוקי דינים ביחס לענין הקביעות, ולדוגמא: בנוגע להיתר דמצרי לבוא בקהל לאחר שעלה סנהריב ובלבל כל האומות ועיריכם זב"ז, ד"אע"ג דכודאי מיעוטם נשאר במקומותיהם, והי' לי' קבוע וכל

(* והטעם שבפרשתנו נאמר "וידעתם כי אני ה'" (ולא "וידעו מצרים") – כדי להדגיש שהשבירה והביטול דפרעה שיין להציאה ממצרים דב"י, כדלקמן בפנים.

את בני ממצרים) הוא חלק מיציאת מצרים, שלכן נאמר "בא אל פרעה" (בתחלת ה) פרשה דיצ"מ, ולא עוד אלא שכל הפרשה דיצ"מ נקראת "בא אל פרעה", שמזה מובן ש"בא אל פרעה" הוא תוכן ועיקר הענין דיציאת מצרים, כדלקמן.

ו. ויש לבאר זה בהקדם הביאור בכללות הענין דגלות ויציאת מצרים כהקדמה לירושת הארץ – כמש"נ לאברהם אבינו בברית בין הבתרים ידע⁵⁰ תדע כי גר יהי זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול גוי ודור רביעי ישוּבו הנה גוי לזרעך נתתי את הארץ הזאת וגוי":

רצונו של הקב"ה שירושת הארץ תהי ע"י עבודתם של ישראל בכח עצמם⁵¹ (ולא באופן של "נהמא דכיסופא"⁵²), היינו, שישראל יעשו מ"ארץ" מלשון ארצות שתהי "ארץ ישראל", "ארץ" – "שרצתה לעשות רצון קונה"⁵³, ו"ארץ" ישראל – שניכר בה שייכותה לישראל, "כי תהיו אתם (לי) ארץ חפץ"⁵⁴, "בבת עינו" של הקב"ה⁵⁵, שלכן, "תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁵⁶, שבוזה נכלל גם הענין דראיית אלקות

מחזר על בתי עבדיו ומעמידן) וגו' ויקרא למשה ולאהרן (מגיד שהי מחזר על פתחי העיר וצועק היכן משה שרוי היכן אהרן שרוי) ויאמר קומו צאו מתוך עמי וגו"⁴⁶ – שתמורת הקביעות והתוקף דפרעה בהיותו בחדרים הפנימיים שבארמון מלכותו נעשה מצב דהיפך הקביעות והתוקף, שהוכרח לטלטל את עצמו ממקום למקום, "מחזר על בתי עבדיו ומעמידן", "מחזר על פתחי העיר וצועק היכן משה שרוי", בידעו שבהטלטול ממקום למקום (ביטול הקביעות והתוקף) תלוי המשך קיום מציאותו⁴⁷, כהמשך וסיום הענין: "וברכתם גם אותי", "התפללו עלי שלא אמות כו"⁴⁸].

ועפ"ז מובן שגם הדגשת התוקף דפרעה ב"בא אל פרעה" (כנ"ל ס"ב) הוא חלק מהשבירה והביטול דפרעה, כי עיקר השבירה והביטול היא במקום ומצב שבו הוא הקביעות והתוקף דפרעה.

ה. ונקודת הענין – שבפרשת "בא אל פרעה" מתחיל (עיקר ה) ענין השבירה והביטול דפרעה:

"בא אל פרעה" שבהתחלת פרשתנו הוא לא (רק) בשביל לפעול עליו להוציא את בני ממצרים (כבפסוקים שלפנ"ז, "בא אל פרעה ואמרת אליו כה אמר ה' שלח את עמי ויעבדוני"⁴⁹), אלא (גם ובעיקר) בשביל השבירה והביטול דפרעה ("דעייל לי' אדרין בתר אדרין .. לאגחא בי' קרבא") כענין בפ"ע.

וגם השבירה והביטול דפרעה כענין בפ"ע (לא בשביל לפעול עליו להוציא

(50) לך לך טו, יג ואילך.

(51) ובמשון חז"ל – "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית" (שבת י"ד, א. וש"נ), ויתירה מזה, ש"הקב"ה (רק) נחזרו" (סוכה נב, רע"ב. וש"נ), היינו, שהעיקר נעשה על ידו.

(52) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צנ, ז רע"ד. ובכ"מ.

(53) ב"ר פ"ה, ח.

(54) מלאכי ג, יב.

(55) כמ"ש (זכרי' ב, יב) "הנוגע בכם כנוגע בכבת עינו". וראה לקמן ס"י"ב.

(56) עקב יא, יב.

(46) יב, ל"א ובפרש"י.

(47) לאו דוקא בתור מלך מצרים, אלא בתור

מציאות סתם, (אדם) חי.

(48) שם, לב ובפרש"י.

(49) וארא ז, כו.

האומות" 66, תחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ואעפ"כ, גם בירידתם לארץ מצרים נעשה אצלם מעמד ומצב ד"ויחי יעקב" 67, חיים אמיתיים דיעקב.

ויתירה מזה, שפועלים גם הברור דמצרים – בב' אופנים כלליים: (א) ברור ניצוצות הקדושה, כמ"ש 68 "וגם ערב רב" 69 (תעורבות אומות של גרים 70) עלה אתם", וכן ברור ניצוצות שבדברים הגשמיים, כמ"ש 71 "וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות גו' וינצלו את מצרים", "כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים" 72, (ב) (שבירה ו) ביטול דהענינים הבלתי-רצויים שאי אפשר לבררם ולהעלותם לקדושה 73,

בעניני הארץ 57 (ע"ד "מבשרי אחזה אלקה" 58), ועד שממשיכים ופועלים הענין דארץ ישראל בכל העולם כולו, ובלשון חז"ל 59 "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", שבכל העולם כולו יראו בגילוי כח הפועל האלקי בנפעל 60, כמ"ש 61 "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גו'", ועד שרואים שיש הנברא 62 הוא חד עם יש האמיתי 63.

וענין זה נעשה ע"י הקדמת גלות מצרים – "כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם":

"ארץ לא להם" היא ארץ שאינה שייכת לישראל, ויתירה מזה, ארץ שמנגדת לישראל – ארץ מצרים, ע"ש שהיא "מצירה לישראל" 64, להיותה "ערות הארץ" 65, "מקולקלים מכל

66 ספרי ופרש"י אחרי יח, ג. וראה רמב"ם הלי' מלכים פ"ה ה"ח.

67 ר"פ ויחי.

68 פרשתנו יב, ח.

69 "רב" – ר"ב (מרפ"ח) ניצוצות שנפלו למטה ונתבררו בגלות מצרים (תו"א פרשתנו ס, ג. ובכ"מ).

70 להעיר ממאדו"ל (פסחים פו, ב) "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים", שהו"ע בירור הניצוצות (תו"א בראשית ו, רע"א. ר"פ לך. ובכ"מ).

71 שם, לה"ל.

72 ברכות ט, ב.

73 יו"ל שבזה גופא ב' אופנים: (א) שבירת וביטול הקליפה לאחרי שנשלם ברור ניצוצות הקדושה שיכולים להעלותם לקדושה – סדר העבודה ע"ד הרגיל, (ב) שבירת וביטול הקליפה לפני (גמר) ברור ניצוצות הקדושה – שלזה צריך כח מיוחד, "להאבירם בעודם בשלימותם שלא נתבררו עדיין אין זה .. רק ביכולת ה' .. כל יכול להאביר את הרשעים לגמרי גם בעודם בשלימותם .. וניתן כח למשה לשוברו בעודו בתקופתו ובשלימותו .. לדרותו במכות גם כשלא נתברר וליקח ממנו את הטוב" * (ראה סה"מ עור"ע ע' קלג).

57 ומודגש גם בהשפעה בענינים גשמיים – ש"אין ארץ ישראל חסרה כלום שנאמר (שם ח, ט) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה להם לא תחסר כל בה" (ברכות לו, ב. וש"י), ולא עוד אלא שניכר שההשפעה היא מלמעלה – "למטר השמים תשתה מים" (שם יא, יא), "שהיה הכל תולין עיניהם כלפי מעלה" (ב"ר פי"ג, ט), "נשואות אליו (להקב"ה) למפתח גשמים שבידו" (בחי שם, יז), משא"כ שאר הארצות, שנוסף לכך ש"אינו דורש אלא אותה וע"י אותה דרישה הוא דורש את כל הארצות עמה" (פרש"י שם, יב), "מתמציתה שותה כל העולם", הרי, "א"י משקה אותה הקב"ה בעצמו וכל העולם כולו ע"י שליח" (שרי אומות שלמעלה ומזלות שלהם (תענית יו"ד, ו ובחדא"ג מהרש"א)).

58 איוב יט, כו.

59 ראה פסיקתא רבתי פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב ואל"ך. ובכ"מ.

60 ראה תו"ח שמות תפב, א. שער האמנות ספ"ז. ועוד.

61 ישע"י מ, ה.

62 שהתהוותו מ"מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמיצאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, ולכן הוא לברו בכחו ויכלתו לבוא יש מאין ואפס המוחלט ממש כו" (אגה"ק ס"ב).

63 ראה ביאורו"ז בשלח מג, ג.

64 ראה ב"ר פט"ז, ד.

65 מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד

(בסופו).

* ועפ"י יומתק שלאחרי השבירה והביטול דפרעה (במכת בכורות) ניתוסף עוד יותר בברור ניצוצות הקדושה – שהשאלום "אף מה שלא היו שואלים מהם .. אתה אומר אחד טול שנים ולך" (כ"ל בשוה"ג להערה 6).

ולאח"ז נעשית היציאה ממצרים ("ואחרי כן⁸⁰ יצאו"⁸¹) – שיוצאים לגמרי ממצב של ניגוד לקדושה, "מצירים לישראל", כי, לאחרי שהי' מנגד ונתבטלה מציאותו, לא שייך עוד אפשרות ונתינת-מקום למנגד, ובמילא, נעשית שלימות הכניסה לארץ ישראל, "ארץ טובה ורחבה"⁸² (היפך ה"מיצר" דארץ מצרים), שארץ הלזו התחתונה נעשית "ארץ ישראל", דירה לו ית' בתחתונים.⁸³

ז. עפ"ז יש לבאר הטעם ש"בא אל פרעה" הוא השם דפרשת יצי"מ כולה, עד לסיימה וחותרמה במצות תפילין שעיקרה בהכניסה לארץ:

יציאת מצרים – יציאה ממצב של ניגוד לקדושה – לאמיתתה ובשלימותה עיקרה בשבירת וביטול המנגד, ולא (כ"כ) בבירור ניצוצות הקדושה, כי, הפעולה דבירור ניצוצות הקדושה עיקרה גילוי הטוב שנפל ונתעלם במצרים, אבל המציאות דמצרים כשלעצמה נשאת במצב של ניגוד לקדושה, "מצירים לישראל", וכדי שתהי' היציאה ממצרים, שלא יהי' מצב של ניגוד לקדושה, צ"ל השבירה והביטול דמצרים.⁸⁴

ו"שבירתן זוהי טהרתן"⁷⁴, ולא עוד אלא שעיי"ז ניתוסף שלימות בקדושה, ע"ד מארז"ל בנוגע לצור וירושלים "אם מלאה זו חריבה זו"⁷⁵, "לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים"⁷⁶, ועד"ז להיפך, שעיי"ז "חורבנה של צור" ניתוסף בהמילוי (שלימות) דירושלים⁷⁷, כיון שעיי"ז מתגלה תוקף הקדושה באופן שאין מקום למציאות של מנגד, שנחבטל ממציותו לגמרי.⁷⁸

[ויש לומר שמעין ודוגמת ב' אופני הבירור ישנו גם בהמכות עצמם: (א) "בא אל פרעה ואמרת אליו כה אמר ה' שלח את עמי ויעבדוני ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נוגף וגו'" – שכוונת המכות היא כדי לפעול על פרעה שהוא ישלח את בני" ממצרים – ע"ד ובדוגמת בירור ניצוצות הקדושה שבמצרים, "וינצלו את מצרים", (ב) "בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבו ולמען תספר גו' את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתים בהם" – כוונת המכות בשביל השבירה והביטול דמצרים⁷⁹, שעיי"ז ניתוסף שלימות בקדושה, "וידעתם כי אני ה'"].

(74) כלים רפ"ב.

(75) מגילה ו, סע"א.

(76) פרש"י תולדות כה, כג.

(77) להעיר מהביאור במארז"ל (ברכות נח, סע"א) "והנצח זו בנין" ירושלים – שבנין ירושלים הוא עיי"ז מדת הנצחון להכניע לשבור ולבטל את המנגד (ראה תו"ח שמות (שלב, סע"ב), ושם (שלו, סע"א), שזהו"ע האומות והמופתים שהיו במצרים. (78) ראה לקו"ש ח"ה ע' 67 הערה 77, שהעילוי שעיי"ז שבירת הקליפות הוא גדול יותר מהעילוי שעיי"ז בירור ניצוצות הקדושה שבהם. (79) ולא כדי לפעול על פרעה שייסכים לשלוח

את בני" ממצרים – שהרי פרעה הי' כבר מסכים לשלוח את בני", אלא שהקב"ה הכביד את לבו שלא יסכים לשלחם כדי להוסיף לו עוד מכות, לצורך השבירה והביטול דמצרים. (80) לאחרי ש"את הגוי אשר יעבדו דן אנכי" (שבירת וביטול המנגד), אף שלכאורה יכולים לדונם גם לאחרי יציאת בני" ממצרים. (81) כולל גם היציאה דניצוצות הקדושה שהיו במצרים – "יצאו ברכוש גדול", שקאי על ניצוצות הקדושה (ראה לקו"ש חכ"א ע' 80. וש"ע). (82) שמות ג, ח. ועוד.

(83) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(84) ולכן לא נשלם הענין דיצי"מ עד ש"ורא ישראל את מצרים מת על שפת הים", וכדי שלא

(* כ"ה (בנין ירושלים) בתו"ח ועוד, אבל בברכות שם: "והנצח זו ירושלים". ואולי י"ל שההוספה זו בנין ירושלים" היא ע"פ מ"ש לפנ"ז "והנצח זו מפלתה של רומי", כיון שמחורבנה (מפלתה) של רומי – עיי"ז מדת הנצחון – נבנית ירושלים.

יצי"מ בתכלית השלימות, שיוצאים מכל המצרים וההגבלות (גם) דקדושה, ובאים ל"ארץ טובה ורחבה", "מרחב י"ה"⁹⁰, ועד למרחב העצמי דמהותו ועצמותו ית'.

ח. וע"פ הידוע שגלות מצרים היא שורש לכל הגלויות⁹¹ והיציאה ממצרים היא שורש לכל הגאולות⁹² (עד לגאולה מגלות זה האחרון) – שייך האמור לעיל גם להגאולה העתידה לבוא תיכף ומיד ממש, על"י נאמר⁹³ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ובהקדמה – שאילו זכו היתה הגאולה ממצרים והכניסה לארץ בפעם הראשונה באופן של גאולה נצחית שאין אחרי גלות⁹⁴, ומהטעמים שסיבב הקב"ה שלאחרי הגאולה ממצרים יהיו גם הגלויות שלאח"כ⁹⁵, החל מגלות בבל, "רישא דדהבא"⁹⁶, שהוא השורש לגלויות שלאחריו עד לגלות הרביעי (האחרון). גלות אדום – כדי שירושת הארץ (בגאולה האמיתית והשלימה) תהי' לאחרי העבודה דבנ"י בכיורו

וענין זה מרומז בקריאת הפרשה דיצי"מ בשם "בא אל פרעה" – להורות שעיקר הענין דיצי"מ הוא השבירה והביטול דמצרים, שזהו"ע "בא אל פרעה", "דעייל לי קב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא . . לאגחא בי' קרבא", ובלשון הכתוב "שתי אותותי אלה בקרב גו' התעלתי במצרים וגו'".

ותירה מזה – שבהענין ד"בא אל פרעה" לצורך השבירה והביטול שלו, נכללת (הנתינת כח ל)תכלית השלימות (הכוונה והתכלית) דיצי"מ, יציאה מכל המיצרים וההגבלות – הכניסה לארץ טובה ורחבה, כמרומז בסיום פרשת "בא אל פרעה" במצות תפילין שעיקרה בהכניסה לארץ⁸⁵.

ויש להוסיף, שתכלית השלימות דיצי"מ בהכניסה לארץ הקשורה עם מצות תפילין שבסיום הפרשה נרמזה גם בהתיבות "בא אל פרעה" שבהתחלת הפרשה⁸⁶ – כי, ע"י השבירה והביטול דפרעה דלעו"ז ("בא אל פרעה . . לאגחא בי' קרבא") נעשה "בא אל פרעה" דקדושה, כמ"ש בזהר⁸⁷ בפירוש "בית פרעה"⁸⁸, "ביתא דאתפרעו ואתגליין מיני' כל נהורין", שבאים לבחי' פרעה דקדושה⁸⁹ שלמעלה מכל מדידה והגבלה, שזהו"ע

יאמרו ישראל כשם שאנו עולין מצד זה כך הם עולים מצד אחר וידפו אחרינו" (פרש"י ע"ה פ).

(85) ואף שבניתים צ"ל שלבים נוספים ביצי"מ המבוארים בפ' בשלח (כנ"ל ס"ג) – ה"ה נכללים בהשבייה והביטול הקביעות והתוקף דפרעה שנעשה ע"ז ש"עיל לי קב"ה אדרין בתר אדרין" (כנ"ל ס"ד).

(86) ע"פ הכלל "נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן" (ספר יצירה פ"א מ"ז).

(87) ח"א רי, א.

(88) ויגש מה, טז.

(89) ובהו גופא – "בית פרעה", הדגשת התוקף והקביעות דפרעה דקדושה (ע"ד האמור לעיל (ס"ד) בנוגע לפרעה דלעו"ז), כמו במלכותא דארעא

(ואדרבה: מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא) שהתוקף והקביעות דהמלך היא בדירתו, שבה מתגלה בכל עצמותו.

(90) תהלים קיח, ה.

(91) שלכן כל המלכויות (גלויות) נק' ע"ש מצרים (כ"ר שבהערה 64).

(92) ראה סה"מ תש"ח ע' 164. ועוד.

(93) מיכה ז, טו.

(94) ראה ספרי דברים א, ב: "אילו זכו ישראל ליום אחד היו נוספים לארץ שונאמר (פרשתנו יג, ד"ה) היום אתם יוצאים בחדוש האביב, והי' כי יביאך ה' אלקיך אל ארץ הכנעני, מיד". וראה בהנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 346 הערה 43.

(95) יש לומר, שענין זה מרומז בהכתוב שבהמשך לפרשת בא, "ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא גו' ויסב אלקים את העם דרך המדבר גו'" – שהסתם דרך המדבר רומזת על כל משך זמן הגלות ב"מדבר העמים" (ראה בארוכה אוה"ת ר"פ בשלח).

(96) דינאל ב, לח.

זבח לה' בבצרה"¹⁰², "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"¹⁰³, וישארו אלה ישערו ויסייעו לבנ", כמ"ש "ושלחתי מהם פלטים גו' והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב גו' על הר קדשי ירושלים"¹⁰⁴, ויתירה מזה, "אז¹⁰⁵ אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד"¹⁰⁶.

ואז תהי' גם עבודתם של ישראל בתכלית השלימות – "כמצות רצונך"¹⁰⁷, כידוע¹⁰⁸ ש"עיקר כל המצוות ליושבים בארץ ה'", וקיומם בחוץ לארץ ובזמן הגלות הוא באופן של "ציונים" (סימנים) לקיומם בארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה, "אמרו בספרי"¹⁰⁹ .. אע"פ שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ היו מצויינין במצוות שכשחזרו לא היו עליכם חדשים .. וכן אמר ירמ' הציבי לך ציונים¹¹⁰, אלו המצוות שישראל מצויינין בהם", היינו, שגם המצוות שהם חובת הגוף קיומם בחוץ לארץ ובזמן הגלות הוא "כדי שלא יהיו חדשים עלינו כשנחזור לארץ".

וענין זה מרומז בסיום הפרשה דיצי"מ ע"ד הכניסה לארץ ("והי' כי

המטה (בזמן הגלות) בתכלית השלימות, היינו, לא רק בגלות מצרים שהיא השורש והכלל דכל הגלויות, אלא גם בכל פרטי הדרגות דד' הגלויות.

וע"פ האמור לעיל (ס"ו) שהבירור הוא בב' אופנים כלליים, שתחילה צ"ל בירור ניצוצות הקדושה שיכולים לבררם ולהעלותם לקדושה [ע"י "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"⁹⁷ בקיום התומ"צ שנתלבשו בדברים גשמיים, ובעניני הרשות שנעשים לשם שמים], ולאח"ז צ"ל השבירה והביטול דעניני הלעו"ז שאי אפשר לבררם ולהעלותם לקדושה – לכן מצינו כנבואות הגאולה⁹⁸ ריבוי פסוקים שתוכנם ע"ד השבירה והביטול דד' המלכיות⁹⁹ ששעברו את בנ"י¹⁰⁰, ולדוגמא: "נפלה בכל ותשבר"¹⁰¹, "כי

(97 תניא רפ"ל).

(98 ומרומז גם בפרשתנו (יב, מב) "ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים גו' שימורים לכל בני ישראל לדורותם", "ארבע לילון אינון .. לילא רביעאה כד ישים עלמא קיצי" למיתפרקא חבלי רישעא ישתיעון גירי פרולא יתברון כו" (תרגום ירושלמי עה"פ).

(99 להעיר מהמבואר בהמשך דברי הזהר בפירוש "בא אל פרעה", "דעייל לי קב"ה ארדין בטר ארדין לגבי תנינא .. תנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו", ש"התנין הגדול" נמשך בכל היאורים הקשורים עם ד' הנהרות שהם כנגד ד' מלכיות, "ההוא דאקרי פישון .. איהו מלכות בבל וכו" – דעפ"ז י"ל, שהענין ד"בא אל פרעה", "דעייל לי קב"ה ארדין בטר ארדין לגבי תנינא .. לאנחא בי קרבא, הוא גם לאחרי שהתנין הגדול נמשך ביאורים הקשורים עם ד' המלכיות (ולמעיר מוק"ר פי"ג, ה: "עתיד הקב"ה להשקות כוס התרעלה לאומות העולם לעתיד לבוא, ה"ד ונהר יוצא מעדן, מקום שהדין יוצא, ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים אלו ארבעה נהרות, שם האחד פישון זה בבל .. ושם הנהר השני גיחון זה מדי .. ושם הנהר השלישי חיזקל זה יון .. והנהר הרביעי הוא פרת הוא אדום").

(100 ומרומז בפסוק "וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי" – "וגם לרבות ד' מלכיות שאף הם כלים על ששעברו את ישראל" (פרש"י עה"פ).

(101 ירמ' נא, ח.

(102 ישע' לה, ו (וראה זהר שבעה"ה 106).

פסיקתא שבעה"ה (121).

(103 עוברי' א, כא.

(104 ישע' טו, יט"ב.

(105 צפני' ג, ט.

(106 להעיר מזהר ס"פ וארא: "זמינין בני ישמעאל לאתערא קרבין תקיפין בעלמא .. בההוא זמנא יתער עמא חד מסיפי עלמא .. ויגח בה קרבא תלת ירחין .. וכדין יתער קב"ה עלייהו, הה"ד כי זבח לה' בבצרה וגו', ולבתר מה כתיב לאחז בכנפות הארץ וגו', וישיצי לבני ישמעאל מינה כו", ומסיים "ובההוא זמנא כתיב כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד".

(107 ראה תו"ח ר"פ ויחי. ובכ"מ.

(108 רמב"ן אחרי יח, כה.

(109 עקב יא, יח.

(110 ירמ' לא, כ.

תחילה בלבו (ע"י עבודתו) של האדם, "עולם קטן"¹¹⁶, שבשבילו נברא העולם, כמארז"ל¹¹⁷ "לפיכך נברא אדם יחידי . . כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם". ומזה מובן, שגם הענין דיציאת מצרים¹¹⁸ והיציאה משאר הגלויות עד להיציאה מגלות זה האחרון שהתחלתם מ"בא אל פרעה" (שבירת וביטול הקליפה) – תלוי ונעשה ע"י עבודת האדם.

והענין בעבודה בזה:

החילוק שבין ארץ ישראל לחוץ לארץ, גלות מצרים ובבל וכו' – שארץ ישראל קאי על עניני קדושה, וחוץ לארץ קאי על עניני חול, שהם בבחינת "מצרים" ו"בבל", שמצד עצמם הם מצירים ומבלבלים לישראל בעבודתם בעניני קדושה. ועבודת האדם היא להמשיך קדושה (ארץ ישראל) גם בעניני חול (חוץ לארץ) – שנוסף על עבודתו בעניני קדושה (לימוד התורה וקיום המצוות), עוסק גם בעניני הרשות (עובדין דחול) באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹¹⁹, ו"בכל דרכיך דעה"¹²⁰, שע"ד נעשים גם הם בבחינת "ארץ ישראל", ע"ד "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות".

ונוסף לזה, יש ענינים ד"מצרים" ו"בבל" שאי אפשר לבררם ולהעלותם לקדושה, כי אם, באופן של שבירה וביטול. ולדוגמא: החילוק בין כח

ביאך אל ארץ הכנעני וגו'") בשייכות למצות תפילין – שהשלימות דמצות תפילין, וכן השלימות דכל המצוות, "הוקשה כל התורה כולה (מצוות התורה) לתפילין"¹¹¹, תהי' בהכניסה לארץ¹¹² בגאולה הנצחית שאין אחרי גלות, כי, בזמן הגלות, במעמד ומצב ד"בנים שגלו מעל שולחן אביהם"¹¹³, לא שייך אמיתת ענין המצוות מלשון צוותא (חיבור) עם הקב"ה¹¹⁴, כי אם באופן של "ציונים" בלבד, ואילו אמיתת הענין דצוותא שבקיום המצוות יהי' לאחרי שחוזרים להיות סמוכים על שולחן אביהם באופן של קביעות ונצחיות, בהכניסה לארץ – "פלטרין של מלך", ושם גופא בחדר לפנים מחדר – בירושלים עיר הקודש, בבית המקדש ובקדש הקדשים, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

*

ט. ויש להוסיף ולבאר ההוראה מהאמור לעיל בעבודת האדם:

כתיב "את העולם נתן בלבם"¹¹⁵, היינו, שכל עניני העולם תלויים ונעשים

(111) "אמר קרא והי' לך לאות על ירך ולזכרון בין ענין למען תהי' תורת ה' בפיך, הוקשה כל התורה כולה לתפילין" (קידושין לה, א), ומכיון שמהיקש זה למדים שנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, מוכח, שהכוונה ב"הוקשה כל התורה", היא, למצוות התורה.

(112) אף שמתן תורה הי' לפני הכניסה לארץ – במדבר דוקא ("כדי שיהיו הכל שוין בה" – במדבר פ"ט, כו. ועוד) – כי, תורה היא למעלה מהגבלות דזמן ומקום (אף שניתנה למטה דוקא, "לא בשמים היא", בגרדי הומן והמקום), שע"י לימוד התורה בהלכות הקרבנות בכל מקום ובכל זמן (גם בחוץ לארץ ובזמן הגלות), "מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כו'" (ראה לקו"ת במדבר יג, א וא"לך. ובכ"מ).

(113) ברכות ג, סע"א.

(114) ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג. מז, ב.

ובכ"מ.

(115) קהלת ג, יא. וראה זח"א קצה, ב. לקו"ת במדבר ה, רע"ב.

(116) תנחומא פקודי ג. זח"ג ב. ג. וראה אבות דר"נ ספ"א.

(117) סנהדרין לו, סע"א – במשנה.

(118) שצריך להיות וישנו בעבודת כאו"א מישראל בכל יום – כמארז"ל (פסחים קטז, ב) "בכל דור ודור (ובכל יום ויום) חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא (היום) ממצרים" (ראה תניא פמ"ז).

(119) אבות פ"ב מי"ב.

(120) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. שו"ע אדה"ז או"ח סקני"ו סי"ב.

שאצלו מודגש המיצר והבלבול מצד החסרון בענינים גשמיים (שעי"ז הי' פנוי ללמוד תורה מתוך מנוחה, כפס"ד הרמב"ם¹²³ בנוגע ליעודים הגשמיים שבתורה).

וכיון ש"בני בכורי ישראל"¹²⁴, "נער ישראל ואוהבהו"¹²⁵, ומטבע האב שכאשר בנו הקטן צועק שרוצה דבר מסויים, הרי גם כאשר הדבר שרוצה הוא חסר ערך וחשיבות (אלא שרוצה לפי קטנות שכלו), ממחר האב ליתן הדבר שרוצה בנו הקטן עוד לפני שמחנך ומלמד אותו שירצה דברים חשובים – הרי, כשיהודי מרגיש מיצר ובלבול מחסרון בענינים גשמיים, ממחר הקב"ה לבטל מיצר ובלבול זה עוד לפני שמגיע לדרגא שירגיש המיצר והבלבול מהחסרון בעבודת ה' בשלימות. וכמ"ש¹²⁶ "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" – "כל אחד לפי רצונו"¹²⁷, "לכל חי לפי רצונו ותאוותו"¹²⁸, גם בהיותו בדרגא ד"חיי שלמטה מ"מדבר".

ואם הדברים אמורים כשהבן רוצה דבר חסר ערך וחשיבות, עאכ"כ כשהבן רוצה דבר הכי חשוב – היציאה דכל בניי (והשכינה) – "בכל צרתם לו צר"¹²⁹, "עמו אנכי בצרה"¹³⁰ מהגלות – בודאי ובודאי שהקב"ה צריך למהר למלא רצון בנו, כל בניי שבכל הדורות, לצאת מהגלות לגאולה נצחית שאין אחרי גלות, אפילו אם עדיין לא הגיע לדרגא נעלית בעבודת ה' [ובלשון

המתאוה לציור הרע – שכח המתאוה יכול וצריך להתהפך להתאוות לטוב, משא"כ ציור הרע שנתאוה אליו, להיותו רע גמור, אי אפשר לו להתכלל בקדושה, ואין לו תקנה אלא ביטולו והעברתו מן העולם, שזוה"ע שריפת הפרה¹²¹, שנשאר רק האפר שהוא החומר הפשוט, כח המתאוה, משא"כ ציור הרע מתבטל לגמרי¹²².

וסדר העבודה דשבירת וביטול הרע – למדים מ"בא אל פרעה", "אדרין בתר אדרין לגבי תנינא כו' לאגחא בי קרבא", שלכל לראש צ"ל שבירת וביטול התוקף והקביעות דהקליפה, ובדרך ממילא נעשה גם שבירת וביטול מציאות הקליפה לגמרי. ודוגמתו בעבודת האדם – שלכל לראש צריך לשבור ולבטל הענין שבו מודגש התגברות ה"לעו"ז ביותר, ועי"ז מתבטלים בדרך ממילא שאר הענינים.

וגם כאשר הקליפה היא בתוקף גדול עד שיש מקום לענין של פחד – אומר הקב"ה לניצוץ משה שבכאו"א מישראל: "בא אל פרעה", "דעייל לי קב"ה .. לאגחא בי קרבא", שהקב"ה בעצמו בא יחד עמו, והקב"ה בעצמו ("קב"ה .. ולא אחרא") מבטל תוקף הקליפה כו'.

י. ועוד ועיקר:

הענין ד"מצרים" ו"בבל" – שמצרים ומבלבלים לישראל – מודגש אצל כאו"א לפי ענינו: יש מי שאצלו מודגש המיצר והבלבול מצד החסרון בעבודת ה' בתכלית השלימות, ויש מי

(123) ה' תשובה רפ"ט.

(124) שמות ד, כב.

(125) הושע יא, א.

(126) תהלים קמה, טו.

(127) רד"ק עה"פ.

(128) מצוד"ד עה"פ.

(129) ישעי' סג, ט.

(130) תהלים צא, טו. וראה תענית טז, א.

(121) להעיר ממארו"ל "פרה זו מצרים .. אדומה זו בבל .. תמימה זו מדי .. אשר אין בה מום זו יון .. אשר לא עלה עלי' עול זו אדום .. ושחט אותה לפניו, שנאמר כי זבח לה' בבצרה וגו'" (פסיקתא דר"כ פ' פרה. פס"ד. ועוד). – ולהעיר מהדגשת בצרה.

(122) ראה לקו"ת חוקת נו, ג ואילך. ובכ"מ.

הפעולה זבירור התחתון¹³⁹, כמודגש בשמו (הראשון), "יוסף", ע"ש "יוסף ה' לי בן אחר"¹⁴⁰, שגם "אחר" יתהפך להיות "בן"¹⁴¹, שע"י נעשית הוספה (יוסף מלשון הוספה) ושלימות בקדושה¹⁴².

ובפרטיות יותר:

עבודתו של בעל ההילולא לעשות מ"אחר" "בן" היא, לכל לראש, בנוגע לבני – ע"י הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה גם עבור אלה שבגלוי ובחיצוניות נראים במעמד ומצב של "אחר", להיותם רחוקים לע"ע מקיום התומ"צ (שלא באשמתם, תינוקות שנשבו¹⁴³), שתגלה מציאותם האמיתית – "בן" – בפועל ובגלוי, כולל ובמיוחד – ע"י תרגום עניני התורה ופנימיות התורה בלשונות דאווה¹⁴⁴ ע"י ע"י ע"י אלה שעדיין אינם מבינים לשון הקודש¹⁴⁵, שדבר זה

הכתוב – "פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו"¹³¹, ואז"כ "והוא"¹³² יפדה את ישראל מכל עונותיו"¹³³, ובמכ"ש וק"ו מהיציאה ממצרים בהיותם בדרגא נמוכה עד כדי כך שלאחרי היציאה ממצרים הי' מקום לחשש "פן ינחם העם גו' ושבו מצרימה", שלכן "לא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי (אף ש)קרוב הוא", ועאכו"כ בהיציאה מגלות זה האחרון, שתיכף ומיד באים לארץ ישראל בדרך הקרובה ביותר.

יא. בהאמור לעיל יש הדגשה יתירה בדורנו זה – שפרשת "בא אל פרעה" היא בסמיכות ליום העשירי ("הי' קודש"¹³⁴) בשבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹³⁵, שחל בשנה זו ביום הששי הבע"ל שמתברך מיום הש"ק¹³⁶ פרשת "בא אל פרעה":

מעניני העיקריים של בעל ההילולא דעשירי בשבט – ש"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו .. מתגלה ומאיר .. למטה בעת פטירתו .. ופועל ישועות בקרב הארץ"¹³⁷, וביתר שאת וביתר עוז ("מעלין בקודש"¹³⁸) ביום ההילולא מידי שנה בשנה –

(139) להעיר מהשייכות לחודש טבת – שממנו נמשכת ברכה ונותנית"כח לעבודה דחודש שבט – "ירח שהגוף נהנה מן הגוף" (מגילה יג, א), שרומז גם להנאה (כביכול) שע"י חיבור יש האמיתי עם יש הגשמי (ראה לקר"ש חט"ו ע' 382 ואילך).

(140) יוצא ל, כד.

(141) ראה אוה"ת פרתנו ע' רנ. ועוד.

(142) ומרומז גם בשמו השני, "יצחק", ע"ש השמחה והצחוק ("כל השומע יצחק ליי") – שעיקר הצחוק והתענוג למעלה נעשה ע"י העבודה דהפכת "אחר" ל"בן", "אתהפכת חשוכא לנהורא" (ראה ת"א תולדות יז, ד ואילך. וראה אוה"ת שם ע' רמט), ולעת"ל – "אז ימלא (שאו מותר וממלאים) שחוק פינו גו'" (תהלים קכו, ב. ברכות לא, א).

(143) ראה רמב"ם הל' ממרים פ"ג ה"ג.

(144) להעיר מהשייכות לחודש שבט – "בעשתי עשר חודש באחד לחודש (ר"ח שבט) גר' הואיל משה באר את התורה", "בשבעים לשון פירשה להם" (דברים א, ג'ה ובפרש"י).

(145) לא רק כתיבת ופירסום מאמרי חסידות בא"דית (נוסף על אמירתם בא"דית, כדרכם של רבותינו ושיאינו, כמ"ש רבינו הזקן ש"הבעש"ט ז"ל הי' אומר ד"ת בל"א ולא בל"ק" (אגה"ק סכ"ה)), אלא גם בלשון כל עם ועם.

(131) תהלים כה, כב.

(132) שם קל, ח.

(133) ראה קונטרס משיחות ש"פ ויחי ס"ט.

ועוד.

(134) בחוקתי כז, לב. וראה לקר"ש ח"ו ס"ע

290. וש"נ.

(135) ויתירה מזה – שהסתלקותו (בשנת ה'תש"י) היתה ביום הש"ק פרשת בא אל פרעה.

(136) ש"מיני מתברכין כולהו יומין" (זח"ב סג,

ב, פה, א). – ויש לומר, שעיקר שלימות הברכה מיום הש"ק על כל ימי השבוע היא בסיום השבוע, ביום הששי, כמו בהתחלת הבריאה שעיקר שלימות הברכה מיום השבת שלפני הבריאה (פרדס שער ד' פ"ז. ועוד) היתה ביום הששי, יום ברוא אדה"ר, גמר ושלימות הבריאה.

(137) ראה אגה"ק סו"ך וכ"ח.

(138) ברכות כה, א. וש"נ.

עבודתו של בעל ההילולא כל ימי חייו היתה בבירור התחתון ("בא אל פרעה") כהכנה לגאולה האמיתית והשלימה (יצ"מ וכניסה לארץ).

יב. ובנוגע לפועל:

בעמדנו ביום הש"ק פרשת בא אל פרעה שממנו מתברך יום ההילולא דעשירי בשבט – יש לעורר ולפרסם בכל מקום ומקום (נוסף על הפעולות בד' אמותיו של בעל ההילולא¹⁵¹) ע"ד ההכנות המתאימות ליום ההילולא, ועאכו"כ ע"ד ההנהגה המתאימה ביום ההילולא עצמו¹⁵², כולל ובמיוחד הוספה בלימוד תורתו, הוספה בנתינת הצדקה למוסדות שמתנהגים ברוחו או שנקראים על שמו, והתועודויות פעילות¹⁵³ שבהם יקבלו החלטות טובות להוסיף יותר ויותר בהליכה "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו"¹⁵⁴.

והדגשה יתירה בנוגע להכנה להגאולה ע"י חיוק האמונה והבטחון והצפי לגאולה, "אחכה לו בכל יום שיבוא"¹⁵⁵ – כלשון בעל ההילולא¹⁵⁶: עמדו הכן כולכם לקבל פני משיח צדקנו.

ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ולאחרי שכבר ראו נסים ונפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד – יציאתם של רבים מישראל ממדינה ההיא לארץ ישראל, ועי"ז גם קירובם ליהדות תורה ומצוותי, שענין

התחדש ע"י בעל ההילולא¹⁴⁶; וגם בנוגע לאוה"ע, "אחר" כפשוטו – ע"י הפצת צדק ויושר חדורים באמונה בכורא העולם שמביאה לקיום שבע מצוות בני-נח¹⁴⁷, ובכללות ל"לשבת יצרה"¹⁴⁸.

ובמיוחד – בכורא למדינה זו בחצי כדור התחתון [שגם בזה מודגש החידוש של בעל ההילולא לגבי רבותינו נשיאינו שלפניו, כולל גם אביו, שכולם היו בחצי כדור העליון], שבה ניתוסף עוד יותר (ומוסיף והולך עד היום הזה) בבירור התחתון, לעשות מ"אחר" "בן", הן בנוגע לבנ"י והן בנוגע לאוה"ע.

ובהדגשה מיוחדת – שעבודה זו היא הכנה להגאולה: בנוגע לבנ"י – שהקירוב דכל בנ"י (גם אלה שהיו רחוקים מיהדות) לתומ"צ היא מעין ודוגמא והכנה לקיום היעוד "יוסיף אדני שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים וגו' ומאיי הים"¹⁴⁹ גו' ואסף נדחי ישראל גו'¹⁵⁰; ובנוגע לאוה"ע – הכנה לקיום היעוד "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד".

וע"פ המבואר לעיל שתוכן הענין ד"בא אל פרעה" הוא בירור התחתון בשביל היציאה ממצרים והכניסה לארץ, יש לבאר השייכות דיום ההילולא (גמר ושלימות עבודתו) לפרשת "בא אל פרעה" – כיון עיקר

146 ולהעיר, שגם ההתחלה דענין זה בזמנו של אביו, כ"ק אדנ"ע, היתה בהשתדלות ועל ידי בנו ממלא מקומו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

147 כפס"ד הרמב"ם בהל' מלכים ספ"ח: "וכן נצטווה משה מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח .. מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו'".

148 ישע"י מה, יח.

149 ויש לומר ש"איי הים" רומז על חצי כדור התחתון.

150 שם יא, יא.יב.

151 להעיר מדיני חצר המשתמרת – בשיעורי הרמב"ם דימים האחרונים (הל' גירושין רפ"ה).

152 דאה ספר המנהגים חב"ד ע' 95 ואילך. ועוד.

153 לפי תנאי המקום והזמן, כולל ובמיוחד תנאי הזמן דקביעות שנה זו שיום ההילולא חל בערב שבת.

154 לשון אדה"ז באגה"ק סו"ד.

155 עיקר ה"יב מ"ג עיקרים.

156 "היום יום" טו" טבת. ובכ"מ.

ובנוגע לפעולותיהם של שונאי ישראל שמנסים לפגוע ח"ו – אין בהם ממש, ולא יעלה הדבר בידם, כיון ש"לא ינום ולא יישן שומר ישראל"¹⁶¹, ואלה שנפגעו באופן קל [אף שמצד גודל מעלתם של ישראל, "בבת עינו" של הקב"ה, גם נגיעה הכי קלה היא דבר חמור] – יזכו תיכף ומיד לרפואה שלימה, ועד לתכלית השלימות שברפואה, באופן שעוקרת ומבטל החולי מלמפרע (ע"ד פעולת חכם – "וכל בניך לימודי ה'")¹⁶² – בעקירת נדר מלמפרע)¹⁶³.

ועד"ז בנוגע לכל בניי בכל מקום שהם – כמפורש בפרשתנו¹⁶⁴ בנוגע להזמן שלפני ובסמיכות להיציאה ממצרים, ועד"ז בימינו אלה, ברגעי הגלות האחרונים: "ולכל בני ישראל ה' אור במושבותם"¹⁶⁵.

השייכות דמאורעות אלה לבניי היא – הידיעה ש"הגיע זמן גאולתכם", שלכן, עמדו הכן כולכם לקבלת פני משיח צדקנו, כולל ובמיוחד ע"י ההוספה בעניני תומ"צ, אשר, ע"י "מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה"¹⁶⁶.

יד. ויה"ר שלא יצטרכו להוסיף ולדבר על סימני ביאת הגאולה, כיון שתיכף ומיד ממש רואים בפועל ובגלוי את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

זה הוא מעין ודוגמא והכנה קרובה לקיום היעוד¹⁵⁷ "קהל גדול ישובו הנה".

יג. ובוזה ניתוסף עוד יותר בימים האחרונים ממש:

המאורעות דימים האחרונים בהענין ד"מלכיות מתגרות זו בזו" מדגישים שנמצאים בסמיכות ממש להגאולה, כמבואר במדרשי חז"ל¹⁵⁸ שענין זה הוא מסימני הגאולה.

ובלשון המדרש¹⁵⁹ "שנה שמלך המשיח נגלה בו .. מלך פרס מתגרה במלך ערבי .. וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלין .. ואומר להם (הקב"ה לישאל) בני אל תתייראו¹⁶⁰, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם הגיע זמן גאולתכם".

ופשוט, שמאורעות אלה לא יפגעו כלל וכלל בבניי, שהם בבת עינו של הקב"ה, "הנוגע בכם כנוגע בבבת עינו" [שב"בבת עינו" ("אישון העיני") גדולה ביותר הזהירות אפילו מנגיעה הכי קלה, שלא בערך לגבי הזהירות בנוגע לשאר חלקי הגוף], כולל ובמיוחד בנוגע לבניי הדרים בארצנו הקדושה, שכיון שהיא "ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך דורש אותה (שימת-לב מיוחדת) תמיד עיני ה' אלקיך בה (ומוסיף ומפרט) מרשית השנה ועד אחרית שנה" (מתחילתה ועד סופה בשוה), הרי היא המקום הבטוח ביותר.

(157) ירמ' לא, ז.

(158) ב"רפמ"ב, ד. מדרשלקח טובלך לך יד, א.

(159) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(160) ובלשון הכתוב (ישעי' לה, ד – בהמשך לנבואה ע"ד הפרעון לרשעי אוה"ע) "אמרו לנמהרי לב (שממהרין את הגאולה ומצירין על איחורה – פרש"י*) אל תיראו הנה אלקיכם נקם יבוא גמול אלקים (על הרשעים) הוא יבוא ויושעכם".

(* ובראב"ע: "שלא היו מאמינים להיות כפלא הזה".

(161) תהלים קכא, ד.

(162) ישעי' נד, יג.

(163) "דיש ב' מיני רפואות, א' מכאן ולהבא .. וא' למפרע" (צפע"נ לרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב (בסופו)).

(164) יו"ד, כג.

(165) להעיר מהדעה ש"ארץ גושן" (שבה ישבו בניי) "ונבלעת בתוך ערי ישראל" (ראה לק"ש חט"ו ע' 407 ואילך. ושו"ד).

(166) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

ובלשון הכתוב בפרשת בשלח שמתחילין לקרוא תיכף במנחה: "ויהי בשלח פרעה ¹⁶⁷ את העם", "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" ¹⁶⁸.

ובהמשך לזה – פרשת שירה ¹⁶⁹, "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת וגו'" ¹⁷⁰,

– כולל גם הגילוי בפועל דה"רמו לתחיית המתים" ("שר לא נאמר אלא

167) כלומר, שפרעה עצמו שולח את בני מצרים (וראה גם תו"א ר"פ בשלח) – ע"ד מ"ש "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב גו' על הר קדשי ירושלים".

168) יד, ח.
169) ומתחיל מהשירה תיכף ומיד – ניגון שמח, ששמחה פורצת גדר, ובפרט הניגון "ופרצת" [ששיין במיוחד ליום השבת לאחר חצות, "נחלה בלי מצרים .. נחלת יעקב אביך .. כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (שבת קיח, סע"א ואילך)], שעי"ז ממהרים ומזרזים ופועלים תיכף ש"עלה הפורץ לפניהם" (מיכה ב, יג), "פרץ זה משיח" (אגדת בראשית ספס"ג).

170) טו, א.

ותיכף ומיד – "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך" ¹⁷⁴, ביהמ"ק השלישי שיבנה ע"י הקב"ה בשתי ידיים ¹⁷⁵, "כשה' ימלוך לעולם ועד ¹⁷⁶, לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו" ¹⁷⁷ – ותומ"י כן תהי' לנו בלשון עבר, "והיתה (כבר היתה) לה' המלוכה" ¹⁰³.

171) סנהדרין צא, סע"ב. מכילתא ופרש"י עה"פ.

172) ישעי' כו, יט.

173) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד – פסחים קיד, סע"ב.

174) שם, יז.

175) ראה כתובות ה, סע"א ובפרש"י. מכילתא ופרש"י עה"פ.

176) שם, יח.

177) פרש"י שם.